

פרוטוקול מס' 230

מישיבת ועדת הכלכלה
יום ג', ט"ז בחשוון תשל"ז - 9.11.76
בשעה 13.30

נ כ ח ר:

חברי הוועדה:	חה"כ י. הורביץ - היו"ר
	חה"כ א. אבטבי
	חה"כ פ. גרופר
	חה"כ ס. דרובלס
	חה"כ י. יודין (דרניצקי)
	חה"כ ע. הדר (הורביץ)
	חה"כ א. זילברברג
	חה"כ י. כהן
	חה"כ י. פרנק

סוזסצים:	י. גולדין	-	נציגי סטוד החקלאות
	ס. פרימן		
	א. נחסקין	-	סזכיר תנועת המושבים
	צ. כלעמוס	-	תנועת המושבים
	ישראל ניסים	-	נציגי מושב פטיש
	צפירי חיים	-	
	חנוכה יעקב	-	
	מוטי רחמים	-	
	רחמני יעקב	-	נציגי מושב אשכול
	שלומי רפאל	-	
	חנני אפרים	-	
	דניאל ראובן	-	
	קליסי חנוכה	-	

ס"ט סזכירת הוועדה: רחל שולביץ
רשמה: לאה צ'סנר

סדר-היום: חלוקת מיכסות הייצור והאשראי במושב פטיש
ובתחרום המועצה האיזורית מרחבים

היו"ר י. הורביץ:

פומה את הישיבה.

נדון היום בהצעה לסדר היום של הוועדה של חה"כ יגאל כהן, בקשר לפרסומים שהיו בעתונות על הסצב באיזור מרחבים. קראנו את סידרת המאמרים שהיתה בנושא זה ב"טעריב", ולדעתי ועדת הכלכלה אינה יכולה להשאיר אדישה לנושא כאוב כזה שמתרחש בשטח שהוא בתחום האחריות והפיקוח של ועדת הכלכלה של הכנסת. הזמנו לדיון זה את נציגי משרד החקלאות, תנועת המושבים ומשרד הפנים. הזמנו לישיבה זו גם את יו"ר המועצה האיזורית, אבל הוא הודיע לנו במברק כי מסיבות כלתי תלויות בו אינו יכול לבוא היום והוא מבקש לתאם את המועד החדש עם מזכירתו. אנחנו נזמין אותו לישיבה הבאה ונודיע לו על המועד כפי שנקבע.

יגאל כהן:

למעשה הגעתי להצעה זו לסדר-היום בעקבות פניות שהיו אלי מצד מספר חברים ממושב פטיש, ובהמשך לטיפול שלי בפנייה זו במישור המסלכתי. הגעתי למסקנה שהסצב שם מחייב בירור מעבר למסגרת של המוסדות של התנועות המיישבות. בשעתו הגשתי הצעה דחופה לסדר-היום של הכנסת, שאושרה על-ידי סיעת הליכוד, אך לא הוכרה על-ידי נשיאות הכנסת. כשבוע שעבר היינו עדים להפגנה של חברים מפטיש, ועל כן החלטתי להביא נושא זה לדיון בוועדה הכלכלה, וההחלטה על כך נתקבלה פה אחד.

ברצוני לעמוד כאן על ארבעה מישורים עקרוניים, שבהם היו במושב פטיש חריגים חמורים ביותר לדעתי מהבחינה המסלכתית.

כולנו יודעים שמשרד הפנים, שהוא זרוע של השלטון, אחראי לצד המוניציפלי בישובים, ודרכו מוזרמים המשאבים בצורות שונות. במקרה שלפנינו יו"ר המועצה המקומית משמש גם כיו"ר ועד המושב פטיש, והטענה היא שהוא מנצל לרעה את מעמדו הכפול בתחומים שונים, והתחום הראשון הוא הבנייה.

כידוע הבנייה במדינת ישראל מנוצעת על-ידי משרד השיכון, אם באופן ישיר או באמצעות האגף לבנייה כפרית, או על-ידי מימון שניתן לחברה שמשרד השיכון בונה באמצעותה ועל פי קדיטורנים שמשרד השיכון קובע. התברר שכאן נעשה מעשה חריג מבחינה ציבורית על-ידי יו"ר המועצה האיזורית מרחבים, חביב שרביט שהצליח בניגוד לדעת משרד השיכון, ובניגוד לדעת האגף לבנייה כפרית, לקבל על עצמו את הבנייה במושב פטיש כקבלן של משרד השיכון. כקבלן משנה הוא עשה דברים שלא ייעשו, ובסופו של דבר נתקעו שם עם 5 בתים שבנייתם לא נסתיימה. במשך שנה פנינו בדרישות לפתרון הבעיה, ואז התברר לנו שהמועצה האיזורית לא עמדה בחוזה כלפי משרד השיכון לפיו היא קיבלה את החוזה לבניית 15 בתים.

תוך כדי בירור הדבר התברר לנו שראש המועצה כקבלן בנה לעצמו בית של 180 מט"ר, ולקח לשם כך סכום של 200,000 ל"י מכספי המועצה. יש על כך מסמכים וחשבונות ואני מעריך שהבית עם כל השיפוצים והשכלולים שהוכנסו בו, של מיזוג אוויר וכדומה, ערכו בערך כחצי מליון ל"י.

נושא זה מחייב בירור עם משרד השיכון, כדי לבדוק את הבעיה העקרונית כיצד יו"ר מועצה איזורית, שהוא במקרה גם יו"ר הוועד המקומי במושב, במקרה או שלא במקרה בונה לעצמו בית מפואר.

היו"ר י. הורביץ:

אמרת שהוא היה קבלן משנה, איך בנו לאחריים וסי מימן את הבנייה לאחריים?

י. כהן:

המימון התבצע בצורה מסודרת, המועצה שילמה ישירות לקבלן, וחלק מהכספים המועצה קיבלה ממשרד השיכון. במושב פטיש בנו דירות לא סטנדרטיות של 80 מ"ר, 70 מ"ר ו-120 מ"ר. הוא בנה לעצמו 180 מ"ר. שנתיים מאז גמר הבנייה אין עדיין חשבון לחברי המושב במה עלה ביתו של כל אחד. היות והמועצה האיזורית הסתכנה בתשלומים, מחייבים את כלל חברי המושב בסכום של 120,000 ל"י כל חודש, ואף אחד אינו יודע כמה הוא קיבל ממשרד השיכון על חשבון הבנייה שהוא היה זכאי לה. לא החתימו אף חבר על שטרות, כי הפעם לא בנו לפי הסטנדרט הקבוע של משרד השיכון, אלא כל אחד צריך לשלם לפי גודל הדירה שבנו לו. חברי המושב משלמים למועצה על חשבון ועד עכשיו אין חשבון סופי.

כאן עלינו לברוק שתי שאלות: (א) כיצד המועצה נקבלן מסנה שנותנת מימון ביניים, אינה נותנת סכומים שווים לכל חבר וחבר; (ב) איך מבטיחים את החזרת הכספים. נמסר לי שכתוצאה מכל המנופולציות הכספיות האלה הביא לכך שהאשראי, גם המכוון וגם האשראי עבור השיווק, בחלקו אינו יכול להתבצע; האגודה אינה מתפקדת כראוי; לא עושים פיתוח, כי הכספים שמיועדים לפיתוח או לשיווק מועבר למועצה על חשבון השיווק; חסר מיספוא זכו'.

כולנו יודעים שמיכסות הייצור במדינת ישראל נקבעות בהתאם לאיזורי הארץ, ותוצרת החלב, או גידולים שונים ובעלי חי נקבעים בצורה שיבטיחו את הפרנסה לקיום המשפחה של המגדל. למושב פטיש נקבעה מיכסה של 2 מליון ביצים. לחביב שרוב היו תחילה 2200 מטילות. משרד החקלאות אסר בשעתו הקצבה להקמת 15 לולים נוספים, כיוון שטענו שבמושב פטיש מתכוונים לפתח יותר את הרפת. למרות זאת רכש חביב עוד 3300 מטילות, ויש לו עכשיו בסך הכל 5500 מטילות, שזה 1 מליון ביצים מתוך מיכסה כללית של 2 מליון. כלומר, מחצית המיכסה.

כדי להגדיל את הלול ולהכניס בו שכלולים של אוטומציה קיבל חביב שרוב מימון מכספי המועצה, ויש על כך חשבונות. חלק מהכסף הוא קיבל דרך ועד המושב לחשבון האישי שלו, מה שלא ניתן לאף אחד מאנשי המושב. לחביב שרוב יש עכשיו שני כרטיסי חשבון. כרטיס אחד כמו לכל חברי המושב, וכרטיס אישי שלו שבו רשומה חובה של 96,000 ל"י. כל הפרטים האלה מעוגנים במסמכים שיומצאו לוועדה. לא ייתכן שאדם יקבל כספים מקופת המדינה להרחבת המשק הפרטי שלו, דבר שלא ניתן לאף אחד אחר. יש כאן חריגה חמורה של שימוש בכספי ציבור למטרה שלא נועדו לה.

כפי שציינתם המועצה האיזורית היתה מקבלן לבניית 17 יחידות שאושרו למושב פטיש, מאחר שמשרד השיכון טען שאין לו תקציב לבניית יחידות משק נוספות. מתוך 17 יחידות אלה המועצה בנתה 2 על דעת עצמה בשביל בנים של חביב שרוב, ולשאר החברים שקיבלו יחידות משק לא בוצעה הבנייה.

בכל הנושאים האלה היו פגיות ודרישות לבידורים לכל הגורמים הנוגעים בדבר. זה למעלה משנתיים שאנשי המושב דורש מתנועת המושבים לקיים בידור יסודי, והפגיות נשארו ללא מענה. לפני כשנה וחצי היתה פגישה למבקר המדינה ולממונה על המחוז; נמסר שהנושא בבידור ובטיפולי, אבל עד עכשיו לא הוגשו המימצאים.

לדעתי הוועדה צריכה לקיים בידור נוקב עם כל הגורמים הנוגעים בדבר קודם-כל לגבי האספקט הציבורי. כיצד ייתכן שבמדינת-ישראל ינוצלו כך המיכסות והמשאבים הממלכתיים לטובות הנאה אישיות.

י. כהן:

נושא שהגיע לידיעתי רק בזמן האחרון - בדרך כלל המועצה הארצית היא הרשות האחראית בתחום החינוך, ויש שם רכז חינוכי. שמעתי שבכמה בתי-ספר במועצה ארצית מרחבים נעשו מעשים שלא ייעשו. היה מקרה שבנו של חביב שרוב התנהג בצורה אלימה כלפי מורה והטנח על דוש את פיטוריו. כאשר המפקח קיבל הוראה מלמעלה שלא לפטר את המורה, שהוא בנו של חביב שרוב, החליט מנהל בית-הספר להתפטר. זה מעשה חמור מאד במישור הממלכתי שמחייב בידור והסקת מסקנות.

א. זילברברג: קשה להכנס לדיון בכל הדברים ששמענו כאן, כי לדעתי אלה דברים שגובלים בפליליים ואין זה מתפקידה של הוועדה לדון בכך, צריך למסור את הכל למשטרה.

יושב כאן אתנו מזכיר תנועת המושבים, שהמושב פטיש הוא במסגרת טיפולה. שם יש אנשים שמכירים את הנושא והם צריכים לטפל בזה. אני מבקש לשמוע ממזכיר תנועת המושבים מה הם עשו לתיקון המצב במושב פטיש, אולי יש לו הצעות..

היו"ר י. הרביץ: אנחנו עוסקים לא רק במושבים של תנועת המושבים. אני מבקש לשמוע גם וצדי המושבים, ואחרי זה נחליט אם נעסוק בזה; אולי נחליט שחלק מהדברים אינו נוגע לנו, וצריך להעביר את זה למשטרה או לגורם אחר.

י. פרג: שמענו כאן דברים חמורים ביותר שמעוררים חרדה, אבל אנחנו לא יושבים כאן כשופטים. לווועדה אין סמכויות של שופט או של דיין. יש קודם כל לוודא אם כל האשמות האלה הן נכונות, ואם יש נקודת אחיזה לתביעה. זאת לא עלינו להחליט.

היו"ר י. הרביץ: נשמע קודם את הדברים ואחר-כך נחליט כיצד לטפל בזה.

אני מבין שנציגי הוועד של מושב פטיש לא באו, יושבים כאן אתנו חברי הוועד, נשמע מה שיש להם להגיד.

יעקב חנוכה: ה"כ יגאל כהן מיצה את רוב הדברים, ברצוני להציג אותם בצורה יותר חריפה כלפי חברי המושב.

אנחנו יודעים שכל המושבים במדינת-ישראל הם חלק מהמדינה, וחלקם בטיפול של תנועת המושבים. אבל המצב הוא שכל מוסד מסיר את האחריות מעצמו ומטיל אותה על מוסד אחר. אפילו המשטרה התנהגה כך כאשר הפנינו את תשומת לבו לדברים החמורים המתרחשים בפטיש.

כיוון שיו"ר ועדת מושב פטיש הוא יו"ר המועצה הארצית מרחבים קיים מצב של טרור ופחד בין עובדי המועצה. כ-60 מחברי המושב קשורים למועצה, אבל הם פוחדים לדבר על כל נושא שקשור בהם. יש במושב שלנו כמה צעקנים, אבל הרוב הוא דומם, שמקווה כי הצעקנים יפתרו גם את הבעיות שלהם.

יש הפלייה קשה במושב של חלק מהבנים. יו"ר הוועד מנצל את מעמדו הציבורי כיו"ר המועצה הארצית לצרכיו האישיים. כל המוסדות שפנינו אליהם בענין זה לא נענו. אפילו המשטרה אמרה לנו לשכור עורך-דין טוב שיוכיח את הצד הפלילי כדי שאפשר יהיה לתבוע אותו לדיון.

כדי שאנחנו נוכל לדון בזה אני מבקש לקבל עובדות, במה העיוותים והפרה של החוק.

היו"ר י. הורביץ:

יש לנו כאן תיק של מסמכים שאני אמסור אותם לרועדה. אני רוצה להפנות את שימת לבכם לטענות שהיתה בנושא זה ב"מעריב".

יעקב חנוכה:

לגבי העובדות, וקודם-כל ביחס לבנייה. חביב שרוב החליט להעביר את הבנייה ממשרד השיכון למועצה האזורית כקבלן על דעת עצמו, ללא החלטה של הוועד או של האסיפה הכללית. לפי דעתנו הוא עשה זאת לטובתו האישית בלבד. הוא בנה לעצמו דירה של 180 מט"ר עם שיא השכלולים, קרמיקה מיוחדת, נגרות מיוחדת, מיזוג אויר, הסקה מרכזית ועוד, וכל זה מכספי ציבור. אם אנחנו טועים אנחנו מבקשים שהוא יוביח אם אמנם הוא עשה כל זאת בכספיו הפרטיים או מכספי ציבור, ואם מותר לו לעשות זאת. לפי המסמכים שבידינו הבנייה בלבד עלתה 200,000 ל"י, בלי ההתייקרות. (ע. הדר: מתי זה היה?) לפני 3 שנים.

מסמך שני שיש לנו בתיק קובע שתוספת היוקר היתה כ-70% מערך הבנייה, וזה מגיע ל-140,000 ל"י. יחד זה 340,000 ל"י, לא כולל את השכלולים, אלא הבנייה הסטנדרטית בלבד.

מסמך נוסף שיש בתיק מראה שמר חביב שרוב קיבל ממשרד השיכון סכום של 68,000 ל"י; ומסמך חמישי שנמצא בתיק האישי שלו מראה שהוא שילם בסך הכל 44,000 ל"י, יחד זה 112,000 ל"י. כלומר שהוא לקח ולעצמו מכספי המועצה למעלה מ-220,000 ל"י לבנייתו הפרטית, והכספים האלה נגבים עכשיו במרוכז על חשבון כלל החברים, גם חברים שהיו זכאים לבנייה ולא קיבלו.

חביב שרוב בעצמו עשה את הטידור הזה עם ארגון הקניות של מושבי הנגב, שכל החוב של מושב פטיש יוחזר למועצה על-ידי ארגון הקניות בנגב על חשבון החלב, הביצים והתוצרת החקלאית. כלומר, באשראי שביל פיתוח המשק מחייבים את כולם שורה בשורה.

משרד השיכון אישר ליו"ר הוועד לפני שלוש שנים 58 מט"ר, כי הוא טען שיש לו 4 ילדים שגרים איתו. לפי מסמך שיש לנו בתיק אושרו לו בסופו של דבר על ידי משרד השיכון 84 מט"ר.

כמה קיבלו משפחות שיש בהן למעלה מ-4 ילדים ממשרד השיכון? היו אחריהם שקיבלו מטרו? כמה?

היו"ר י. הורביץ:

יעקב חנוכה: למשפחה מעל 5 נפשות אישרו 70 מט"ר. אנשים שקרובים לשרוב, ושטענו שיש להם אבא חולה או סבתא שגרה בירושלים, הוספו להם חדר. חביב שרוב מופיע כאן כנאמן של המדינה, והוא דואג למקורבים לו. ישנם אנשים שמוכנים להעיד על כך. עובדה היא שמתוך 4 מילדיו ל-2 מבניו יש בתים נפרדים. אחד מהם נתקבל כחבר במשק, והשני הוא מורה ובתור שכזה הוא זכאי לדירה ציבורית במושב.

זה פוגע באפשרות של חברים אחרים לקבל אפילו דירה סטנדרטית, ויש כאלה שגרים 7 נפשות בחדר אחד. פנינו בבקשה לחביב שרוב שיסחרר את הדירה הציבורית בשביל משפחה כזאת, אבל הוא טען שבנו הוא מורה ומגיעה לו דירה.

במושב פטיש היה מרכזי משק מוצלח שבתורו נוסא ראשון דאגו לפיתוח המושב. יום בהיר אחד ביטלו את התפקיד של מרכז משק מחוסר תקציב, למרות שהיתה זו דרישה של משרד החקלאות להכניס מרכזי משקים.

יעקב חנוכה:

במסגרת הוועד אשר ל-15 חברים להקים לול למרות שמשרד החקלאות לא יאשר את ההלואה. חביב שרנב עשה עסק מהצד, הוא קנה במסצות ארגון קניות הנגב בלוקים בחדרה, ועל-ידי-כך עשה הלוואה לעצמו. על כך לא היתה החלטה של הוועד ולא נרשם בפרוטוקול. זה היה בשנת 1972, ורק לפני שבועיים רשמו על כך החלטה בפרוטוקול.

אחד מחברי הוועד שיושב כאן פנה בתור מבקר לוועד המושב על כך שיש לו הוועד ללא החלטה של האסיפה הכללית לקח לעצמו הלוואה אישית של 96,000 ל"י בארגון קניות הנגב. הם טענו שהיו מוכרחים לעשות את הסידור הכספי הזה, כי לא היתה להם ברירה אחרת.

הי"ר י. הורביץ: מהי הטכניקה של הקניות דרך ארגון קניות הנגב, האם הגזבר אינו עושה זאת, ואינו צריך להצטייד במקרה זה חביב שרנב עשה זאת בעצמו בלי הגזבר?

יעקב חנוכה: בדרך כלל יש החלטה של הוועד והגזבר עושה זאת. כאשר הגזבר ראה את החיוב הזה של 96,000 ל"י בארגון קניות הנגב הוא שאל מה זה, ואמרו לו שחביב שרנב הזמין מצרכים והוא עשה הסדר של החזרת ההלוואה הזאת במשך 3 שנים. העבודה היא שאני של שרנב הוא גם מנהל החשבונות של מושב פטיש וגם מנהל חשבונות ראשי של ישובי המועצה באזור מרחבים. אחיו של שרנב מודה בפה מלא שאפשר לעשות "טריקים" כאלה בהנהלת חשבונות.

לאור הטענות וההתראות שלנו נרשם הסכום הזה בסופו של דבר, אבל רק ב-6.9.75. אין לי מסמך על כך אבל ראינו זאת בכרטיס האישי של שרנב, שיש לו חשבונות נפרדים שונים, והסכומים אינם תואמים. כתבנו מכתב למזכירות התנועה בענין זה ובעקבות זה באה החלטת הוועד ב-27.7.76 לרשום את הסכום הזה, אחרי כמעט 3 שנים, שהוועד מאשר לו הלוואה זו של 96,000 ל"י.

נוסף לזה, לא רק שהוא הגדיל לעצמו את הלול, הוא עשה לעצמו גם פרדס של 15 דונם, כאשר לכל חברי המושב החליטו להשאיר רק 5 או 10 דונם, אבל לא 15. חלק מהחברים רצו לשתול לימון, אמרו להם שאין שתילים, אז הם שתלו אשכוליות או תפוזים. אבל חביב שרנב השיג שתילי לימון לעצמו. (ע. הדר): אולי הוא השיג שתילים באופן פרטי? אין דבר כזה, כל הזמנה נעשית תמיד דרך ועד הכפר.

הי"ר י. הורביץ: מי שרוצה יכול לקנות שתילים באופן פרטי; אצלכם לא קונים בנפרד אלא רק דרך האגודה?

יעקב חנוכה: במקרה זה האגודה קנתה את השתילים על פי החלטה.

ברצוני להסביר איך מתקבלות החלטות בוועד. יו"ר המועצה האיזורית הוא גם יו"ר הוועד במושב פטיש, אבל הוא מעסיק את בניו וקרוביו בתפקידים ציבוריים במועצה. בן סיכאל הוא רכז גינון; הבנות זהבה ורחל עובדות בתור מורות; הכלה החדשה גם כן ממלא תפקיד ציבורי. עוד קרוב שהוא חבר המועצה נוהג באוטובוס. אשתו של חביב שרנב אחראית על הגנים מטעם המועצה, והיא גם כן חברת ועד המושב, למרות שהיא אנאלפביתית, ובסוף מקום אין אצלנו נשים בתפקידים ציבוריים.

חיים צפריירי היושב כאן הוא חבר הוועד, אבל הרבה פעמים מתקיימות ישיבות של הוועד מבלי שיזמינו אותו.

ח. צפריירי: זה קרה לא פעם וגם כתבתי על כך מכתבים.

יעקב חנוכה:

אחד מחברי המושב קיבל חופשה לשנה ועל פי החלטות הוועד האדמה שלו מעובדות על-ידי חברי המושב. קרה כך שקוניאקוב שהוא חבר ועד ומקורב לחביב שרוב החליט בעצמו לעבד את האדמה ואף הרט את המבנה של החבר שיצא לחופשה, באילו שזה היה רכושו הוא, וללא כל החלטה על כך. לשני בניו יש משקים משלהם, אבל הוא רוצה בכוח לקחת גם את המשק הזה. במשך 10 שנים הוא החזיק משק בשביל בנו הראשון עד שהוא יגדל. הבן השני גם כן קיבל משק למרות התנגדות התנועה והסוכנות היהודית בבאר-שבע. ההסכמה לכך באה אחרי לחץ של חביב שרוב על רענן ויץ, בטענה שיש לו משפחה גדולה במושב. למה דוקא הם? מפני שהם מצביעים בשבילו וזה כדאי לו.

כך יכול היה קוניאקוב לקנות משק שלישי במחיר שאף אחד אחר אינו יכול להשיג אותו. יש לו הרפת הגדולה ביותר במושב, ובהסכמתו של חביב נתנו לו 200,000 ל"י לפיתוח הרפת בשנה האחרונה. הוא יכול להרשות לעצמו את זה, כי הוא מוכר עגלים בסכום של 300,000 ל"י בשנה, ואין כאן כל הגזמה במספרים.

היו"ר י. הורביץ:

הבן הראשון זכאי לקבל משק במושב.

יעקב חנוכה:

אבל כאן מקרה שלשני בניו יש משקים משלהם והוא בכוח לוקח גם את המשק השלישי. היו לנו הרבה בנים שהיו בצבא הקבע וכאשר חזרו לא קיבלו משק, מפני שהם לא היו קרובים לצלחת. כפי שאמרתי קודם יש לנו במושב רוב דומם שמחכה שאחרים ילחמו את מלחמתם.

חיים צפריירי:

ח"כ יגאל כהן וחנוכה אמרו את רוב הדברים, וברצוני להסתפק בשתי דוגמאות. ראשית היחס של יו"ר הוועד לחברי הוועד - הרבה פעמים הוא עורך ישיבות בביתו, שברגיל איני יכול לבוא לשם, כי אשתו מקללת אותי; או שהוא מקיים ישיבה במועצה וכאשר אחד החברים צועק הוא מיד מזמין את המשטרה, והיא עוצרת את החבר הזה.

לענין בחירות הוועד - בתקופה שלפני הבחירות הוא אוסף את חברי המועצה ומזמין אותם לבתי-קפה בבאר-שבע; והוא עורך בתור הכפר מסיבות כמו לפני הבחירות לכנסת על חשבון המועצה. ביום הבחירות הוא ואשתו לקחו את כלי הרכב של המועצה, אוספים את האנשים ובכוח מביאים אותם לקלפי.

הנושא הכאוב ביותר זה טוהר הבחירות - היה מקרה שקבוצה של אנשי הכפר, שהגיעו בערך לשלש, לחצה לכך שיהיו בחירות הוגנות וביקשו שפתקאות ההצבעה יודפסו סחוץ לכפר, בבאר-שבע. חביב שרוב קבע את ראובן בוטבול כיו"ר ועדת הקלפי. אחרי שהפתקאות הודפסו בבאר-שבע שרוב ביוזמתו שלח את אשתו להדפיס פתקאות נוספות על חשבון המועצה וברכב של המועצה, והוא הכריח את עובדי המועצה להצביע עם פתקאות אלה.

היו"ר י. הורביץ:

אם לא היה הבדל בפתקאות, ואלה היו אותן הפתקאות, מה רע בזה?

חיים צפריירי:

את הפתקאות שהוא הדפיס הוא חילק לעובדי המועצה. בנוסף לזה הייתה החלטה שהפתקאות שנמסרו לכוטבול כיו"ר ועדת הקלפי יוחתמו בחותמת הוועד, מה שלא היה לגבי הפתקאות האחרות.

חיים צפירי:

במשך שלוש שנים פנינו פעמים אין ספור לתנועת המושבים, לברית הפיקוח ולמסטרה ולגורמים אחרים, בדרישה לבדוק את הדברים, ועד היום לא קיבלנו שום תשובה. לפני כחודשיים היתה הפגנה של 10 חברים מהממשלה במשרדי תנועת המושבים, והיתה לנו פגישה עם נחמקין, עם שי ועם יחזקאל זכאי שהוא משנה למזכיר תנועת המושבים. לאמיתו של דבר היינו מרוצים מהתשובות של אריק ושי, למרות שזה לא סיפק אותנו. אבל מזכיר המסנה של תנועת המושבים אמר, שאם אנחנו רוצים ועדת חקירה הוא יהיה ועדת החקירה. והוא הוסיף לזה דבר שקשה להבין אותו. הוא אמר: בניה שתהיה ועדת חקירה נויטראלית, אי אפשר לנטרל אותה? שאלתי אותו איך הוא כמסנה למזכיר תנועת המושבים אומר דברים כאלה, והוא חזר ואמר: אפשר לנטרל גם ועדה כזאת. לכן אנחנו מתנגדים שיחזקאל זכאי או גורם אחר מתנועת המושבים יהיה בועדת החקירה.

היור"י. הורביץ: אני מציע לשמוע עכשיו את בציגי אשכול.

יעקב רחמני: במושב שלנו אשכול ישנם עוותים כלכליים וחברתיים קשים, עליהם כתבנו למוסדות לא פעם במשך 10 שנים. באשכול נקבעה מיכסת מים של 13,500 קוב לכל יחידת קרקע של 35 דונם. ישנם אנשים שמחזיקים 12-13 שנה יחידות של 150 - 200 דונם וצורכים כ-60,000 קוב מים בשנה. האנשים האלה נתמכים בהחלט על ידי תנועת המושבים. החלוקה הזאת נעשית בהסות המימסד. וכל פעם שפניתי בעניין זה לנציג תנועת המושבים הוא אמר: הרוב קובע. אני חושב שזו לא תשובה, כי רבים מהם אינם יודעים קרוא וכתוב אבל הם שולטים במושב, מפני שהם הרוב. וזה מפני שאין פיקוח ואיש אינו אומר להם מה אסור להם לעשות. הם קובעים מי מהחברים לזכות ומי לשבט. הונם של אלה הולך וגדל והגענו לפער כלכלי כזה שאי-אפשר לגשר עליו. כל הכספים שהגיעו מהמוסדות או ממחלקת ההתיישבות של הסוכנות היהודית חולקו בין משפחות החמולה הזאת. וזה בידיעת תנועת המושבים, כי כל פעולה כזאת נעשית באישור תנועת המושבים.

כפי שאמרתי כל פעם שפניתי בעניינים אלה עזרו לי שהרוב קובע. בזמנו ישבתי כמה פעמים עם עוזי פיינרמן, גם צרשם פרוטוקול, והוא ביקש להסדיר כמה דברים. מאז לא נעשה שום דבר. כאשר אהרן אוזן היה מזכיר תנועת המושבים כתבתי עשרות מכתבים מבלי לשלוח העתקים לנחמקין, כי חששתי שמא אוזן יפגע מזה.

אצלי הגיעו מים עד נפש. אני טמס ועב ללחם, ועכשיו אני מעיז לומר את הדברים, כי שוב איני מפחד מאהרן אוזן. לעומת זאת לנו באשכול מיליונרים, שעשו את כסףם בתמיכת תנועת המושבים, למרות שכמה מהמעשים שלהם גובלים בפלילים.

אומרים לנו: למה אינכם פונים למסטרה? פנינו עשרות פעמים ואני שואל: למה המסטרה אינה פועלת? לפני חמישה חודשים הודענו למסטרה שיש גניבות בכפר שלנו, ושום דבר לא נעשה. היתה החלטה של הוועד בקשר למסירת הבנייה, אבל המזכיר שילם 300,000 ל"י לקבלן כדי שיקבל את הבנייה. כתבתי על כך למפק"ל ולא קשו כלום. יש אנשים שלוחצים עליהם והמסטרה אינה פועלת.

במושב אשכול היו הפרדסים הטובים ביותר בסביבה. בשנת 1974 הגענו פעם ראשונה למאזן אחרי 15 שנה. הפעם נבחר יהודי הגון לוועד והוא דרש דיווח ומאזן שנמשך לברית הפיקוח. הסתבר מהמאזן הזה שמתוך 500,000 ל"י מהפרדסים היה לנו בטך הכל 35,000 ל"י נטו רווח מהפרדסים לכל הכפר, ובפרדסים של המושבים השכנים היה רווח של 500,600 ואפילו 700 אלף ל"י.

ע. הדר (הורביץ):

מי עובד בפרדס?

יעקב רחמני:

לפני זה עבד בו גיסו של חביב שרנב, עכשיו עובדים שם ערבים.

הי"ר י. הורביץ:

ובפרדסים של אחרים?

יעקב רחמני:

גם כן עובדים ערבים. את המנהל הקודם תפסו בגניבה של צינורות, אבל הוא היה בוועד הכפר ומאנשי שלומר של חביב שרנב אז לא סטרו אותו. עכשיו יושב שם ראובן בוטבול שהוא אבאלפבית, שאפילו אנשי תנועת המושבים אמרו לנו לתת לו כסף ולהוציא אותו מהכפר, אז הוא יעשה פחות נזק. עכשיו הוא מנהל את הפרדס. יש לו סעיפים שונים של עבודה אז הוא בא ודורש כסף מהגזבר, והמזכיר לא שואל ולא חוקר ואומר לגזבר לתת לו את הכסף. ההבדל בין הפרדס שלנו לבין הפרדסים של המושבים השכנים, שיש בו הוצאות גדולות מאד; אין שום כרטיסי עבודה ונותנים כסף. הוא יכול לקבוע כמה יעלה מיכל, כמה כסף נותנים לפועלים ובהם ילך לכיס שלו.

אחיו של מזכיר המושב שלנו נחשב למליונר באיזור. יש לו מערכת חנויות לשיווק התוצרת החקלאית שלו שאינה משווקת דרך האגודה, והכספים שהוא מקבל אינם ברשמים, ואותו איש מקבל קיצבת סעד מלשכת הסעד של איזור מרחבים. עדות זו מסתמכת על דבריו של המזכיר.

ע. הדר (הורביץ):

החנויות האלה רשומות בטאבו על שמו?

יעקב רחמני:

גם החנויות וגם שלושה הטרקטורים שיש לו. הוא מוכר מאד באיזור. אנחנו רואים יהודי בעל כסף שמקבל תמיכת סעד, ולעומת זה יש לנו אלמנות ויתומים שלא מקבלים סעד. עתונאי חקר את הדבר הזה ואף פרסם על כך בעתון. היה לנו באשכול במשך ששה חודשים מזכיר מהחוף, הוא נתן ראיון לעתונאי ואישר את כל הדברים האלה, וזה התפרסם.

הבעיות באשכול דומות לבעיות של פסח. יש לנו משק פנוי שבמשך 6 שנים מחזיקים אותו עבור בן של החמולה, שלפני שנה וחצי התגייס לצבא, כעבור 3 חודשים הוא ירה לעצמו בירך, הוא הפך נכה, אחרי שהוא יצא מבית החולים הוא נשפט לשלושה חדשי מאסר; אחרי זה הוא ערק מהצבא ועכשיו הוא שוב יושב בכלא. במשך 6 שנים החמולה מחזיקה את האדמה וערבי מעבד אותה. לעומת זה יש לנו בנים ששרתו בשירות ובצבא והיו בצבא הקבע, הם מילאו את תפקידם ביחידות קרביות והם אינם יכולים לקבל יחידות משק. ואותו בן שנמק בכלא והוא נכה ואינו מסוגל לעשות כלום, המשק שמור בשבילו ולא נותנים אותו לאיש.

בתנועת המושבים אומרים לנו שבן טמשין זכאי למשק, אבל בנים יורשים לא. יונה רחמים, מזכיר המושב, הוא בן טמשין והוא קיבל משק משלו, הוא בן כיתה שלי והגבר המושב 4 שנים, והרכוש שלו נאמד בערך במליון ל"ש.

לגבי השיווק המאורגן של התוצרת שהפכו אותו לפוסטה - לפני ארבעה חודשים נתקבלה החלטה על-ידי יו"ר המועצה האיזורית וחברי הוועד שדוחים ענין זה של השיווק המאורגן. זה ישנו בפרוטוקול. ולמה? מפני שהאנשים האלה יחד עם חביב שרנב הם מאנשי שלומר אבל הם רוצים למכור את התוצרת שלהם בחוף, למרות שבמשך 10 שנים אנחנו טוענים ומתריעים נגד המצב בשטח זה.

יעקב רחמני:

היתה תקופה שדיברו על ביסוס. תנועת המושבים והמוכנות היהודית רצו לבסס את אשכול ואת תושביה, אבל כאשר הגיעו הכספים הם שוב הלכו לאותה חמולה. הרבה מהאנשים שחתמו ונרשמו לביסוס לא קיבלו פרוטה. היום כתוצאה מכל זה, ועוד הרבה דברים שאיני יכול לפוט אותם, נוצר מצב בלתי-נסבל שאפילו במצרים לא יכול להיות מצב כזה.

לפני חמישה חדשים היינו אצל אריק נחמקין והסברנו לו את המצב. הוא הסכים שהגיע הזמן שבאשכול תהיה ועדה קרואה או ועדה ממונה של אנשים נרטרואליים, שיבדקו את המצב, יסיקו מסקנות ויפעלו בהתאם. עוד לפני 4 שנים הוקמה ועדת חקירה מטעם ראש הממשלה דאז, הגב' גולדה מאיר, בעקבות פנייה שלנו אליה על חריגות ועיוותים. בוועדה זו ישבו שמה אסף וחביב שרבב, ומעולם לא קיבלנו את מסקנות הוועדה הזאת, למרות שבאותה ישיבה נאמר לנו שמכירים בעובדה שיש אנשים מקופחים באשכול מבחינת הייצור, מבחינת כמות המים והקרקע, וכאשר נגיע לשלב של ביסוס המושב ניתן את האפשרות הראשונה לאותם האנשים המקופחים, שאין להם מים ואין להם קרקע וקשה להם להתקיים. והנה כאשר הגיע הביסוס דוקא המבוססים הם שקיבלו את הכספים. בעלי המאה שהם בעלי הדעה הם שקיבלו את הביסוס בענפים השונים.

לאחרונה הוקמה ועדת חקירה שהיתה צריכה לבדוק את הדברים ולפתור חלק מהבעיות או את כולן, אבל בלחץ של חביב שרבב ויחזקארי זכאי, מזכיר משרד המושבים, הוחלט במקום לצרף עוד שני אנשים מהחוף, למנות לוועדת החקירה אותם אנשי הוועד אשר הביאו למצב הנורכחי. להפוך אותם לוועדה קרואה ולצרף אליהם עוד בחור אחד מתנועת המושבים. אלה אותם האנשים שנגדם הוגשה תלונה במשטרה, וכאשר אנחנו מבקשים מוועד הכפר להזמין חוקר או מהנדס שיבדוק את הבתים, הם לא עושים זאת.

לפני שבועיים ישב אתנו איש תנועת המושבים שרוצה לבוא לקראתנו, הוא רוצה לעזור לנו להתבסס ולכנות את עצמו מחדש, ויש בינונו אנשים שאין להם לחם לאכול. שאלו אותי מה אני רוצה? אמרתי שאני רוצה לקבל חלקת קרקע שאוכל להתקיים ממנה. זה? חדשים שאני מובטל, אין לי מים ואין לי כלום. הוסדות התנועה סגרו את המושב בגיל העסקת והלנת ערבים. בא ועד הכפר וסילק את הערבים לבה ימים. חביב שרבב התנגד, אבל הוועד בא למוסדות ואמרו: סילקנו את הערבים; פתחו את המושב והזרימו עוד פעם כספים, שאיני יודע למי הם הלכו, והערבים חזרו כעבור שנוע. היום יושבים בפועל כ-40 ערבים באשכול ובין השאר עובדים גם בפרדס.

י. כהן:

מנהל לשכת העבודה הודיע בוועדת העבודה שהוא שלח מבקר, והגיקורת מצאה חמישה ערבים בעבודה יומית. כאשר אמרתי לו שאולי החוקר לא למד את העניין וזו היתה ביקורת מקרית, הוא אמר שזו עדות מהימנה.

יעקב רחמני:

עד עכשיו יש עוד ערבים במושב. איש תנועת המושבים אמר לי שהוא מוכן לתת לי אסף עופות בתנאי של השתתפות עצמית של 30,000 ל"י ו-10 דונם מטעים גם כן בהשתתפות עצמית של 40,000 ל"י, וזה יהיה אקטואלי בעוד 2 או 3 שנים. אמרתי שאני יכול ב-25,000 ל"י מהכסף שלי לברוע 10 דונם, והם דורשים ממני עכשיו השתתפות עצמית של 70,000 ל"י שתתן פירות רק בעוד 2-3 שנים. אני צריך קיום עכשיו, ובשביל זה אני צריך מים, זיבול וכו'. בשבילי אין, אבל לחמולה שיש לה כסף יש לה הכל. סגרו את המושב והענישו את אלה שאין להם כלום, כי החזילה שיש לה כסף זה לא משפיע עליה. לנו אין שום דבר, ואין לנו אפשרות להשתמש בהקצבה של 13,500 קוב מים. להם אין בעיה, כי יש להם כסף.

יעקב רחמני:

איש החמולה שיש לו חצייה בנאר-שבע מוכר את התוצרת החקלאית שלו ברווח של 200%, ואותנו מכריחים למכור את היצירות לחנויות ומועצת הירקות והפירות מעלימה עין. אם מכרו שטח של מלפפונים ועגבניות למועצה, באו פקחים ביוזמת חביב שרנב והיו עוז שני אנשים בןשטח כאשר באו הפקחים, הם רשמו את הירקות, אבל את הירקות שמוכרים בחוץ לא רשמו.

ארבון קניות מושבי הנגב שלה לכל בית במושב שק גרעינים. המזכיר לקח את השקים ומסר אותם לאבא שלו, וזה אחר כך דרש 5 ל"י לק"ג גרעינים. שאלנו אותו: למה אתה לוקח 5 ל"י כאשר הגרעינים חולקו חינם? הוא אמר: בלי כסף לא יתן את הגרעינים, ואחר כך האבא שלו מכר את הגרעינים בחנות המורת 15 ל"י הק"ג.

ממני דרשו השתתפות עצמית של 70,000 ל"י לביטוס, ויש באשכול אנשים שקיבלו מאות אלפי לירות לביטוס מבלי לשלם אף אגורה של השתתפות עצמית.

אנחנו מבקשים מהוועדה הזאת לבדוק את כל

הדברים האלה.

א. בחמטין:
אני מוכן להביא את הדברים מזווית הראיה של תנועת המושבים.
קודם-כל אני מציע להפריד בין אשכול לבין פטיש. אתחיל מפטיש ואנסה בקיצור למסור איך אני מסיר את הדברים.

לנושא השיכון - חשוב שחברי ועדה זו ידעו, כי ההסכם בגינים בין משרד השיכון ותנועת המושבים ובאמצעותם עם המושבים הוא כלהלן: במידה שמושב רוצה שמשרד השיכון יבנה את בתי הדיור שזכאים לבנייה, עושים זאת באמצעות קבלן על-ידי סיכור. אז זר בנייה טטנדרטית, ואז משרד השיכון אחראי להתייקרות על פי אינדקס הבנייה שאינה באשמת הקבלן, אלא בגלל שינוי שיכול להגרם על-ידי התכנון, או שינוי בבנייה, ואז משרד השיכון מפצה את הקבלן. במידה שהמושב רוצה לבנות בכוחותיו הוא ועל אחריותו, או שחברי המושב רוצים לבנות בכוחותיהם ועל אחריהם, משרד השיכון נותן להם את המחיר הנרפי ובכלל אינו אחראי לשום התייקרות. הסיבה לכך היא, שכאשר משרד השיכון אחראי לכל הפרויקט הוא יכול לחייב את הקבלן לבנות בזמן הנראה למשרד השיכון ובתנאים שלו. אבל אם משרד השיכון אינו אחראי וחברי המושב בעצמם רוצים לבנות או לנהל ויכוח עם הקבלן על המחיר וכדומה, משרד השיכון אינו יכול להיות אחראי לשינויי האינדקס, כי לא הוא הגורם המעכב.

יש בזה סמירת הקיפוח של חברי המושב. ועד המושב טוען, שאם המועצה האיזורית מתערבת, כפי שזה היה בפטיש, חברי המושב מופלים לרעה לעומת הקבלן. איננו יכולים לשנות את זה, כי אם ניתן אותם הדברים לפרט ולוועד מושב, משרד השיכון יצטרך לשלם סכומים גדולים שהוא אינו חייב בהם. סיכמנו עם משרד השיכון שמי שבונה בעצמו הוא מקבל סכום מוחלט ואין למשרד השיכון יותר אחריות. מושב שבונה באמצעות משרד השיכון, משרד השיכון אחראי לכל אורך הדרך.

חביב שרנב קיבל אישור משרד השיכון דאז, זאב שרף, שהמועצה האיזורית מרחיבים תוכר כקבלן לכל דבר. עשו נסיון אחד לדוגמה בפטיש. לא הייתי שותף לזה ולא הכרתי אז את הנושא. הכרתי אותו יותר מאוחר מהכתובים, כאשר הפרשה התחילה להתבלבל. חביב שרנב לקח קבלן שצריך היה לבנות, ושמתם כאן את הפרטים. לא אוסיף ולא אגדע ממה ששמענו כאן, כי לא זכורים לי כל הפרטים.

א. נחמקין:

חשוב לציין כאן, כי היות והוסכם שהמועצה האיזורית מרחבים תהיה קבלן, במסגרת היותו הקבלן לבנייה בפטיש הוא יכול היה לעשות מה שעושה קבלן. היו לו התבאים של קבלן. מאחר שהבנייה התעכבה שם במשך שנתיים וחצי משרד השיכון באונס חייב היה לממן את ההתייקרויות, שהגיעה בחלק מהבתים עד כדי 70%. זה לגבי הבתים האחרונים. המוצע היה פחות.

היתה קבוצת חברים שפנתה למשרד השיכון, ייתכן שגם פנתה לחברי כנסת בטענה, כי מסיבה זו או אחרת לא בונים לשם בתים. כאשר פנו אלי משרד השיכון - זה היה בתקופת ביניים, כי בזמנו היה אחראי על נושא השיכון בתנועת המושבים אהרן אוזן, ואני לא הייתי בתמונה; בתקופה יותר מאוחרת הייתי איזה זמן אחראי לנושא, ואחר כך זה הועבר ליחזקאת זכאי. בתקופה שנשאתי באחריות זו פנו אלי משרד השיכון בטענה, שבפטיש טוענים שלא לכולם בונים באופן שווה. הצעתי להם שהטיפול לא יהיה במסגרת היחידה. אני מוכן להיות בורר בין המועצה ובין משרד השיכון בתנאי ששני הצדדים יחתמו, כי מה שאני אפסוק את זה יבצעו נענין הדירות לחברים שלהם לא בנו. שני הצדדים חתמו שיבצעו את מה שאפסוק.

אחרי בדיקת הנושא הגעתי למסקנה שלא לכולם בנו באותם התנאים, ולא כולם היו באותה קטגוריה בטושב הזה. אמרתי שאותם 14 או 15 החברים - איני זוכר את המספר בדיוק - נוציא מידי המועצה האיזורית, משרד השיכון יוריד את המגיע עבור בתים אלה פכלל המגיע למועצה האיזורית לבנייה בפטיש, ונעביר זאת לארגון הקניות כדי שיהיה מוסד ציבורי שבונה, וארגון הקניות חייב לבנות באותם התנאים והמתכונות שבנו לחברים אחרים. וכך זה בוצע. חביב שרוב התרעם עלי מאד, זאת צריך להדגיש, ונדמה לי שארבעה חושים הוא לא דיבר אתי, לא נבהלתי מזה כי חשבתי שאני נוהג בצדק. חביב טען, כי אם המועצה אינה מסתדרת עם כמה חברים הרי זו אשמתם. הם לקחו על עצמם לבנות ובינתיים הקבלן שלהם פשט את הרגל ואז פנו אליי שהוא יבנה. אמרתי שאותי זה לא מעניין. הייתי צריך להוציא את העגלה מהבנוץ וזו היתה הדרך היחידה.

בניגוד לדעת חביב שרוב ובאישור משרד השיכון לאחר הפסק שלי נדמה שבנו בתים או שהם בשלב של סיום הבנייה. אבל כאשר העניין הובא לידיעתי אני פסקתי בהחלט שלא על העת הצדדים, וחשבתי שכן צריך להיות. אמרתי שאהיה פוסק יחיד ללא אפשרות ערעור אם שני הצדדים יחתמו על כך, והפטיקה בתקבלה ללא ערעור. לפני זה היו שלוש ועדות בתנועת המושבים שעשו הסכמים עם המועצה ואני חשבתי שזה לא יהיה לטובת החברים. אחרי שקראתי את הפרוטוקולים של הוועדות האלה חשבתי שאין סיכוי שהבתים ייבנו באמצעות המועצה וצריך להוציא את זה משם.

כמה קיבל חביב שרוב לבניית ביתו ולהגדלת הלול - על זה קיבלתי הרבה מאד חומר מחברים. בטושב פטיש, אבל לא עסקתי בזה במשך 4 שנים, אלא רק בשנה האחרונה. עסקו בזה חברים אחרים שתפקידם היה לעסוק בזה. הכרתי את החומר אבל לא עסקתי בו.

הגעתי למסקנה שבפטיש צריך להקים ועדת חקירה שתהיה ועדה מטעם המזכירות הפעילה של תנועת המושבים, ומצאתי שלושה חברי מושבים, נויטראליים שאינם קשורים באיזור, אינם קשורים קשר ישיר לא עם המושב ולא עם היושבים בו, וגם לא עם החברים האחרים, כדי שיחקרו מה שנעשה שם עד תום, והודעתי להם שהם יכולים לקבל אנשים לעזרה טכנית מברית הפיקוח, כדי לקבל כל חומר שיידרש להם לחקירה, מאחר שזו היתה ועדת חקירה לא של אנשי מקצוע אלא של אנשי מושבים.

א. נחמקין:

על זה הוחלט לפני שלושה חדשים בערך. צריך לזכור שתנועת המושבים זוהי התארגנות וולונטרית, ומבחינת החוק אין לה זכות לחייב מושב לבוא אליה בבקשת בוררות או בתביעת משפט. לשם כך דרושה הסכמת כל הצדדים. הכנתי מכתבי מנוי לחברי הוועדה מטעם תנועת המושבים, אבל חביב שרנב מתנגד מזה שלושה חדשים לוועדת החקירה הזאת. הוא אינו מתנגד לוועדת חקירה, אבל הוא לוחח עלי בטענה, שבדרך-כלל הוא מקבל את מה שתנועת המושבים קובעת, וזה סחייב אותו. בדרך כלל הוא מסושפע. הוא הציג לי שתי אפשרויות: א) שהמזכירות הפעילה של תנועת המושבים שמונה 4 חברים תהיה ועדת חקירה; ב) שאני אישית אהיה ועדת חקירה, ומה שאני אפסוק הוא חותם מראש שהוא יבצע.

לא הסכמתי שהמזכירות הפעילה תהיה ועדת חקירה, וגם לא קיבלתי על עצמי להיות הפוסק, והסיבה לכך ברורה. איני יודע מה מידת האמון של החברים היושבים כאן בי, אבל לא בא בחשבון שאני כמזכיר תנועת המושבים אטפל בתביעה נגד חבר שאני ביחסים לא רעים אתו במשך 20 שנה. במשך השנים ידעתי להעריך הרבה דברים שהוא עשה, כי כמו שהוא עובד לעצמו הוא עובד גם למען האיזור והוא תרם לו הרבות. זה אולי יישמע מוזר, אבל מועצה איזורית זו הודות למאמצים שלו קיבלה פה חמישה ככל מועצה איזורית אחרת מכספי עם ישראל לחיבון, לבריאות, וכולם ראו בזה דבר יפה. הוא לא לקח כסף בכוח, הוא לחץ וקיבל כאשר הוא הוכיח למשרד החיבון ולמשרד הפנים שאיזור זה הוא איזור שזקוק להרבה קשבים ונתנו לו; נתנו לו מעבר לכל המקובל בכל מועצה איזורית אחרת, וזה נראה יפה.

מ. דרובלם: זה לא כל כך ציון לשבח.

א. נחמקין: אבל אף אחד לא התאונן על זה. הוא לא החזיק את אזרחיו בכיסו, הוא עשה הרבה לאיזור. יכול להיות שמה שאומרים כאן הוא נכון, ושהוא יחד עם זה עשה הרבה מאד לעצמו.

אני בכל-אופן פסלתי את עצמי מלהיות ועדת חקירה, ועל זה מתנהל ויכוח זה שלושה חדשים. רק הבורק הוא טילפן אלי ושוב אמר שכל מה שאני אפסוק באי-ההכנות שבינו ובין חברים במושב, והאשמות שמוטחות כלפיו, הוא יבצע. ואם איני רוצה לעשות זאת בעצמי, שהמזכירות הפעילה, בה יש 4 חברים, תבדוק את הדברים. הוא אינו מוכן לוועדה שאני מניתי, וסרען שהבריה אינם ברמה שיכולים לבדוק את מה שקורה בפטיש. בזה הוא אומר מי לא יהיה בוועדת החקירה.

על זה לא השתורינו עד היום הזה. הזמנתי את ועד מושב פטיש ליום ראשון לישיבה של המזכירות הפעילה, כי הם פנו עוד פעם בבקשה להפגש. ייתכן שהם יחזרו על התביעה הקודמת או שיציעו הצעה חדשה. הזמנתי אותם לישיבה של המזכירות הפעילה ביום ראשון. כי הם אמרו שיש להם הצעות חדשות לגבי התביעה שלי שוועדת חקירה תבדוק את הנעשה בפטיש. מינוי הוועדה היה לבדיקת המערכת הארגונית והחברית ושימוש חורג בכספי ציבור.

הינ"ר י. הרביץ: כפי שאמרת תנועת המושבים היא תנועה וולונטרית, כולנו יודעים שהתנועה ההתיישבותית בגויה כפי שהיא בגויה ומה הרמה החברית והמוסרית שיש בה. בנושא זה היתה סידרת מאמרים בעתונות שזעזעה את כל הארץ. אנשים שאלו כיצד נותנים לנהוג כך בכספי ציבור. משרד החקלאות אינו ארגון וולונטרי והוא קובע קריטריונים. מה קורה כאן. תנועת המושבים צריכה להגן על המיעוט ולא על הרוב. בשביל זה קיימת גם הכנסת, גם המערכת המשפטית וגם המשטרה. אני שואל: כיצד יכולת כמזכיר תנועת המושבים להמשיך בהתכתבות במשך שלושה חדשים בעניין ועדת החקירה מבלי להתחיל לפעול בעניין זה?

היו"ר י. הורביץ:

ייתכן שאין יסוד לדברים ששמענו כאן; אולי זו רשעות של כמה חברים שאין להם כישורים פיננסיים כמו לחביב שרוב, או שאינם יודעים לעשות אותם הדברים שעשו אחרים, אבל צריך היה לברוק את הדברים. אפילו אם 10% מהדברים נכונים, זה דבר חמור.

א. נחמקין: לא תמיד נוח להסביר את הדברים, אבל אני חייב ואעשה זאת.

היו לפני שלוש דרכים. מניתי ועדת חקירה לאחר שהיה בירור וזה היה מוטב על כולם למעט חביב שרוב, והייתי צריך להתחיל לפעול. אז חביב שרוב פנה למספר חברים שהוועדה מונתה על דעתם, כדי שיהיה לזה כיסוי ציבורי טוב, והם חזרו בהם מהסכמתם. זה איננו סוד, שמספר חברים חשבו שעשינו לא נכון שמנינו ועדת חקירה. היה ויכוח. לא הייתי מוכן שתמנה ועדת חקירה שלא על דעת כל החברים שמתפקידם להסכים לוועדת החקירה, כי אחר כך היה נוצר מצב שאיש לא יכול היה להוציא לפועל את מסקנות הוועדה, אם הן היו מסקנות לרעת המושב וחביב שרוב.

דרך אחת הייתה יכולה להיות, לפרסם את הדבר, כדי שאני אישית אצא בנכוד מכל העניין; לא אני כאדם; אלא כמזכיר תנועת המושבים וכמי שרוצה למלא את תפקידו, שהנה רצייתי למנות ועדת חקירה וחביב שרוב אינו רוצה, ובזה לגמור ולהגיד שיותר איני מוכן לספל בזה.

י. פרוסק: צריך להוציא מושב מתנועת המושבים אם אינו מקבל מורת.

א. נחמקין: כדי להוציא מושב מתנועת המושבים צריכה להיות החלטת רוב.

דרך שניה, לקבל את הצעת חביב שרוב שאני אהיה ועדת חקירה. על זה כבר דיברתי.

דרך שלישית, לומר לחברים היושבים פה - והיו מספר חברים בתנועת המושבים שאמרו, כי הם יתמכו בי אבל אמרתי שזה בתנאי שהם יתחייבו ויחתמו שיותר לא יפצו לשום גורם חוץ. הם לא קיבלו דרך זו.

אמרתי בישיבה שבה היו גם החברים היושבים כאן, כי אעשה כל מאמץ כדי לא להטיל זאת על אחרים, אלא להביא למצב שתהיה ועדת חקירה שתגיע לאמת. אבל כיוון שהם חסרי אמונה וחסרי סבלנות, הם רשאים לפנות לכל גורם שהם מוצאים לנחון, ולומר שאיני יכול להקים ועדת חקירה בגלל סיבות אלה.

לא השארתי אותם ללא מוצא, אלא כיוון שלא עלה בידי להפעיל את ועדת החקירה, הם יכולים לפנות למי שהם רוצים. אם ישאלו אותי אמסור את הדברים וכיצד הם השתלשלו. אני חושב שזה לא לזכותי שאיני מביא באונס בדרך או או אחרת את חביב שרוב להסכים לוועדת החקירה. אני מודה בחולשתי.

ס. דרובלס: האם תנועת המושבים תפנה למוסדות מבחוץ?

א. נחמקין: אני לא אופטימי לגבי יכולתכם לפעול בעניין זה כתוצאה מהדיון בישיבה זו היום, וזה מסיבה פשוטה: מעבר להיות חביב שרוב יו"ר, ועוד המושב בפטיש, הוא יו"ר המועצה האיזורית מרחבים; מועצה איזורית היא מוסד חצי ממלכתי ששייך למשרד הפנים, עם מינוי מטעם משרד הפנים, החל מתקציב ועד לביקורת

א. בחקיקין:

מבקר המדינה. ברית הפיקוח היא מוסד שלנו, אבל רשם האגודות זה מוסד שממונה על-ידי שר העבודה, וזה מוסד מסלכתי. יש פניות ללא גבול לשני מוסדות אלה, שאתם יש לכם קשר יותר מאשר אתי. מוסדות אלה הופעלו. פניתי גם לממונה על המחוז וגם לרשם האגודות. יש לי דו"ח מהחברים צפירי וחבוכה; יש לי דו"ח של מבקר המדינה. היתה ביקורת המדינה שם, והמבקר לא מצא דברים חריגים, וזה ודאי יישמע לכם מוזר, עד היום על אף כל הפניות, או לא הצליחו למצוא אי-סדרים.

חיים צפירי: זה דבר חדש. עד היום לא קיבלנו דו"ח כזה.

א. בחקיקין: אותם המוסדות, שהם מוסדות ממלכתיים, אחרי שהיו אליהם פניות כאלה לגבי חביב שרוב, שהוא יו"ר המועצה האיזורית, מסרו זאת לביקורת המדינה, ועד היום אין דו"ח של מבקר המדינה, ואין דו"ח של רשם האגודות, שמצאו ליקויים בניהול המועצה במושב פטיש.

ועדה של הכנסת היא מוסד ממלכתי. נראה לי כלא הגיוני שתנועת המושבים תפנה למבקר המדינה, כאשר פנו אליכם לא פעם, בחברים שיושבים בוועדת כנסת, ויש כל הזכות לפנות אליכם כמוסדות שאני בחרתי; או שיעשו זאת אנשים שאינם פעילים בתנועת המושבים על-ידי מוסדות חוץ; או שתנועת המושבים תעשה זאת בכליה, בתנאי שזה בהסכמה. כיוון שלא עלה בכוחי להפעיל ועדה שלי, ראיתי כטוב יותר שיעשה זאת מוסד חיצוני. אין צורך להפעיל מוסד חיצוני כאשר יש חופש עתונות ויש חופש דיבור, וצפירי יכול לפנות למי שהוא רוצה.

אם רוצים תנועת המושבים תספד בזה צריך להשאיר זאת במסגרת כפי שאני מופיע במטגרת תפקידי, אם לא התנועה, אז הולכים למי שרוצים.

היו"ר י. הורביץ: אני לא יכולתי לפני שאנחנו מבררים את הדברים לפנות למוסדות חוץ. אתם עושים מה שאתם עושים.

א. בחקיקין: זו זכותנו.

י. פרנק: אפשר לקבוע גם אחרת, שתנועה שמייצגת ציבור מדימה ידעיהם.

א. בחקיקין: חס וחלילה. אני רוצה לסגור נושא זה, כי אין גבול למה שאפשר להוסיף, שאני את דעתי לא שניתתי. עמדת ברורה. גם היום אני חושב שתנועת המושבים חייבת להטיל על ועדת הקירה נויטראלית לבדוק את הנושא.

י. פרנק: אז צריך להביא זאת לכלל פעולה. צריך לתת לך אפשרות להפעיל זאת.

היו"ר י. הורביץ: הוא אומר שאיני יכול.

א. בחקיקין: לענין אשכול - כאן המצב שונה. מראש אינני פוסל, לא גורע ולא מוסיף למה שנאמר כאן. הדברים הגיעו אלי רק לפני 6 חודשים בערך. הגעתי למסקנה לא רק בגלל העבודה הערבית במושב, והלנת הערבים במקום, הגעתי למסקנה שהדברים אינם מנהלים כשורה באשכול. לפני כ-20 שנה, כאשר עלו חברים על הקרקע באשכול, אני עסקתי בהדרכה בנגב, ובמסגרת תפקידי ריכזתי את ההדרכה באשכול. חצי מהמושב היה ריק והשפעת על אנשי מבטחים לעבור לאשכול, ואני חשבתי שאני עושה דבר טוב.

א. נחמקין:

מאז טרעניס כלפי שאני אשם, כי מאז שאנשי מבטחים נכנסו לאשכול אין שלום, הם שולטים במושב ועושים מה שהם רוצים. בשלב זה לא פנו אלי, כי הרבה שנים לא הייתי בתנועת המושבים. לפני מספר חדשים כאשר פנו אלי בנושא זה ביקשתי לבדוק את הצעשה במושב אשכול, והגעתי למסקנה עקב כל הנתונים שהגיעו לידי, שאנחנו צריכים מייד לסגור את מושב אשכול. פנינו למשרד החקלאות ולסוכנות היהודית ואמרנו: מהיום והלאה, עד שהדברים לא יובהרו; עד שלא יהיה סדר, ולא יוציאו את הערבים העובדים באשכול אנחנו תובעים בתוקף שלא לעביר להם כספים; לא לטפל בהם ולא להיות לעזר למושב זה, כי המושב לא כל כך קיבל את דעתנו לגבי הטיפול השוטף.

המושב היה סגור כמה חדשים, כי המוסדות אינם מסוגלים לטפל בהכרזים בודדים. לדעתי המצב הוא הפוך ממה שנאמר כאן, מי שניזוק הם דוקא החברים בעלי האמצעים, כי מי שחלש אין לו מה לסגור; הרוב של חברי המושב אינו מקרי מעד. לחבר שאין לו כלום אין צורך באשראי לזבל או לחסדים אחרים. תנועת המושבים לא תוכל לעבוד עם בודדים כתוצאה מבדיקת המימצאים של הנועד המסוננה באשכול.

יש שתי אפשרויות במינוי ועד. יש אפשרות לקחת 3, 4 או 5 אנשים מבחון שאין להם קשר עם המושב. אפשר למנות ועד מאנשי המקום מתוך שיקולים שהם לדעתי שיקולים פטולים. ישנו חבר שהסיעוט בוועד; שקום היה ועד נבחר - אני לא הייתי שותף לזה - וטענו שהרוב מחליט. אני לא עניתי השונה בזאת, אבל אני נושא באחריות למה שאמרו בתנועת המושבים, כי אני המזכיר.

כפי שאמרת סגרנו את המושב, והיתה תביעה אלי תקיפה מאד מצד חביב שרנב, והחברים הפעילים לפתוח את המושב ולהגיע להסדר. השבתי להם במכתב רשום, כי כל עוד לא יוצאו כל הערבים; כל עוד לא יקבלו את הסדר והמסגרת שתנועת המושבים מחייבת לא נאשר להם פתיחת אשראי מחדש; לא נאפשר למוסדות לעבוד אתם. באין ברירה בסופו של דבר הם נכנעו.

מתוך שיקולים בריאים הגעתי למסקנה שלא צריך לקחת שלושה אנשים מבחון, כי אחרי זה היו באים אלי בטענות קשות. אמרנו נסגרת ועד מחברי המושב עם יו"ר שאינו מהמושב, ולדעתי הוא בחור ישר וטוב, ויש לו סמכות מרשם האגודות שלא לאשר שום פעולה במושב ללא חתימתו. שנית, כאשר יש ועד ממנה מחברי המושב, ומשתי הקבוצות, אין הנועד הזה תלוי בהחלטות של האסיפה הכללית, כי לא יכולים להחליט שם ברוב. הדו"ח היחיד שצריך לתת לינו הנועד, שהוא איש מבחון, מכיר את התנועה שלנו, חבר מושב אחר, שלדעתי הוא טוב ומתאים לתפקיד. אני בדעה שתוך תקופת זמן קצרה יחול שינוי גדול מאד לטובה. איני סוכן להבטיח שיצליח לעשות פעולות כאשר מעלימים מינוי הנועד החדש את הפעולות הלא-מסוימות שישנן שם. בניגוד למושב פטיש אשכול קיבלה באין ברירה ונאנסה על-ידי התנועה לקבל את תכתיביה כדי לעשות סדר ולמנוע את התקלות הקיימות.

לגבי שיטת מתן המימון לפיתוח הענפים - איני מקבל זאת שלמי שיש מליון נותנים דיר כבשים ללא מימון. יש סדר לגבי המימון שהוא טוב ומתאים לכל המושבים והחברים. כאשר משרד החקלאות נותן מימון הוא לא נותן מימון טלא, וכאשר אומרים שהחבר צריך להשתתף במימון עצמי זה לא מימון מביטו של החבר, אלא האגודה צריכה להעמיד לרשותו את האמצעים. יכול להיות שבגלל חוסר הסדר שהיה באשכול לחברים מסויימים חסר מימון, ולחברים מסויימים לא היה מימון או לא הציעו מימון. אין משרד החקלאות אשם בכך, ואין יו"ר

א. נחמקין:

הוועד אשם. הוא אינו יכול להעמיד מימון לדשות המושב אלא בהתאם לקריטריונים של משרד החקלאות, והקריטריונים הם מוצדקים ושווים לכל החברים. היה חוסר סדר באשכול במסגרת הפנימית, ומאד יכול להיות שלאחר אישור עידוד לגיסוס ולאחר לא אישור מימון, ואני מקווה שאולי הוועד המסונה שבדאשו עומד איש מבחוץ יכציסו שינויים שם.

הינ"ר י. הורביץ: אין קרה שחביב טובב הגיע ללול של 5500 עופות, וגם להגדלת מיכסת הביצים שבעדן הוא

מקבל הרבה כסף?

לתנועת המושבים יש עקרונות של קביעת מיכסת קרקע ומים. אין קורה שלאיש אחד יש 150 דונם ומיכסת מים גדולה יותר, לעומת אחרים שיש להם פחות מים ומיכסת קרקע קטנה יותר?

פ. דרובלכ:

אנחנו דנים היום בפטיש ובאשכול, אבל יש עוד מושבים שיש בהם בעיות דומות. אני מבקש שבדיון

פ. גרופר:

בפורום הזה לא נהפוך זאת לציד מכשפות. התנועה ההתיישבות שזחמקין עומד בראשה היא נכס יקר למדינת ישראל. אני מזווע מדברי נחמקין, שמורה כי הוא הגיע למסקנה - וכל הכבוד לכנות שהיתה בדבריו - יש למנות ועדת חקירה אשר תבדוק את המצב בפטיש; ועדת חקירה מסונה שתבדוק את הטענות שהועלו כאן, אולי יש בהן רק 30% אמת ו-70% דברים לא סבוסטיים, ואולי להיפך; וכמוכיר התנועת המושבים אינו יכול להפעיל את ועדת החקירה בגלל התנגדותו של שרגב. זה מזעזע. זה אינו מושב פדטי, זה מקום שקשור למשרד החקלאות, וזה רכוש של כל עם ישראל.

יש לי רשימה של הושבים שנציגיהם באים לחברי הכנסת בתלונות שונות. למשל, המושב כרם מהר"ל. מה שקרה שם היה צריך לפי החוק להגיע לערכאות משפטיים. כאשר באגודה השיתופית שאני חבר בה הגענו פעם לפיגור בשלושה מאזנים הגישו נגדנו טעם. כמושב כרם מהר"ל לא היה מאזן במשך 6 שנים; המשרד סגור; אין הנהלת חשבונות, ומסתובבים שם מלינוני לירות. יש צורך שהמטרה תתבצע שם חקירה ותגיש תביעה לפירוק האגודה.

אם תנועת המושבים לא תוכל להגיע להקמת ועדת חקירה, כדי לבדוק את טענות חברי המושב, ולמה הם צריכים להגיע להפגנה בירושלים, נצטרך אנחנו לאור הדיון כאן לקבל החלטות סדחיקות לבת. איני יודע למה אנחנו צריכים להגיע למסקנה שצריך לבדוק את התערבות המשטרה ואולי גם לפרק אגודות שיתופיות, ולהכריז על פשיטת רגל. אנחנו מתפארים שאנחנו מדעת חוק, ואנחנו לא עושים זאת כל הזמן, כי הנושא של המושבים יקר לנו.

הייתי רוצה לדעת מה עמדתו של משרד החקלאות בנושא זה. הוא המקציב כספים, וקובע מיכסות קרקע ומים. מה המשרד הזה עושה בנדון? אפילו אם רק חלק קטן מהטענות שהושמעו כאן הוא נכון זה דבר חסור ביותר. אם תנועת המושבים לא תוכל להתגבר על המצב השורר בפטיש ובאשכול, אני אדרוש שאנחנו כוועדת הכלכלה של הכנסת נטיק מסקנות בענין זה. אנחנו לא יושבים בכנסת רק כדי להתנבט בנושאים פוליטיים. הנושאים הכלכליים הם לא פחות חשובים.

אני בהחלט מקבל את הדרך שהיתווה כאן נחמקין, של ועדת חקירה אוניקטיבית שתשמע את כל הצדדים. יכול להיות שהוועדה תגיע למסקנה שצריך להכניס את המשטרה, ותדרוש התערבות רשם האגודות, כדי לא להגן על דברים שבובלים בפלילים, וכדי לא לטייח דברים שאינם

פ. גרופר:

מוסיפים כבוד לא למושב ולא לעם ישראל. אני חושב שגם משרד החקלאות אינו יכול להתנער מהאחריות למקרה זה, כי הוא קובע את המשאבים והמיכסות.

ס. דרובלס:

ברצוני קודם כל לגנות את התנהגותו של עובד ציבור, שהוזמן לישיבה של ועדת הכלכלה של הכנסת לפחות 10 ימים מראש, והוא שולח מברק שאינו יכול להופיע ומבקש לתאם את המועד עם מזכירתו. אני חושב שצריך להעביר את הפרוטוקול הזה למסוננים עליו, כי האיש בכל זאת מקבל את שכרו מקופת המדינה.

נדהמתי מהדברים ששמענו כאן היום, אם אפילו 10% מהדברים נכונים, הרי זה חמור ביותר. אני מבין היטב את תנועת המושבים, שהיא תנועה לתפארת, אבל מעשים כאלה פוגעים בה, למרות כל המעשים הטובים והיפים שהיא עושה. איני מבין כיצד תנועת המושבים אינה יכולה להתגבר על בעיה זו.

ועדת כנסת אינה ועדת חקירה ואינה יכולה למלא את מקומה של המשטרה. מדובר כאן על אדם שממלא תפקיד ציבורי, ומתקבל הרושם שאנשים מפחדים לדבר מפני שהוא מטיל עליהם אימה. יו"ר מועצה איזורית צריך להיות נקי בפניי מכל הבחינות. למרות שתנועת המושבים היא תנועה וולונטרית, כאשר קורים דברים כאלה היא צריכה לדרוש מאדם כזה שיצא לחופשה עד לאחר בירור הדברים. אם יוכח שהכל בסדר ישוב האיש למלא את תפקידו. אפילו אם רק חלק מהדברים שנאמרו כאן נכונים האיש אינו יכול למלא תפקיד ציבורי. המשטרה טוענת שאינה יכולה להגיע לחקר הדברים כיוון שאנשים שיכולים להעיד מפחדים לדבר. אנחנו צריכים לפנות למסוננים על האיש הזה ולדרוש שיוציאו את יו"ר המועצה האיזורית מרחביים לחופשה ולערוך בדיקה יסודית.

אותו דבר בקשר למושב אשכול. חברים כאן טענות שאין שוויון בחלוקת מיכסות הקרקע והמים. אמצעי הייצור בהרבה מקרים מטובפדים כדי שהאנשים יוכלו להתקיים בכבוד, והמדובר לא בפרנסה של משפחה אחת, אלא ארבע משפחות שמתקיימות על יחידה אחת.

אני מעריך מאוד את דברי נחמקין, שהיה כנה מאוד ולא ניסה לטעון דברים. אבל אם תנועת המושבים במצב היום אינה יכולה להושיע, ואינה יכולה להפעיל את ועדת החקירה, אנחנו צריכים לדעת לפנות לרשם האגודות השיתופיות, שמצדו ימנה ועדה אשר תבדוק את הדברים.

שמענו כאן שהיתה פנייה למבקר המדינה. הייתי מבקש לקבל תשובות של מבקר המדינה ורשם האגודות מה הם מצאו בביקורת שערך, ואם בחליט מה עלינו לעשות.

א. זילברברג:

אנחנו כאן מוסד פרלמנטרי ועד כה דיברו חברים רק מצד אחד. אנחנו נמצאים בשנת בחירות וכל שבוע יכולים להביא קבוצת אנשים שייעלו בעיות כאלה. אינני מקבל את הגישה הזאת. אני יודע איך הדברים האלה הגיעו לכנסת; אני יודע כמה עמל זה עליה עד שהגענו למצב שיכולים לנהל מועצה מקומית על מוסדותיה. תנועת המושבים מטפלת ב-250 מושבים בארץ, ויש בעיות קשות שהיא צריכה להתגבר עליהן. אני מקווה שבישיבת המזכירות הפעילה של תנועת המושבים בשבוע הבא ייעשה ניסיון רציני להפעיל את ועדת החקירה, אשר תבדוק את הדברים ותעשה כל ניתוח שיהיה דרוש כדי להבריא את המצב בישובים באיזור מרחביים. אם יהיה צורך להסיק מסקנות לגבי אדם מסויים, אני מקווה שיעשו זאת; איני

א. זילברברג:

בא להגן עליו. אבל איני רוצה להגיע למצב שבשנת בחירות יזמינו ליועדה זו משלחות מתנועה זו או אחרת. אני מציע שנחקקין כמזכיר תנועת המושבים יעשה נסיון נוסף, ונבקש ממנו שתוך שבועיים יגיש דו"ח מה צעשה בשטח זה. אני מאד מקווה שיועדת החקירה תגיע למסקנות לשביעות רצון כל הצדדים.

הינו"ר י. הורביץ:

הובאה בפנינו דוגמה המורה, שאדם אשר מחזיק כספי מדינה מנצל אותם לרעה ולטובתו האישית.

א. זילברברג:

אם יש כאן מעשה פלילי צריך למסוד את זה למשטרה.

הינו"ר י. הורביץ:

שמענו שהוא מתנהג אל הכפופים לו כאילו היו אדוניים שלו, והוא מפרש להם מיכסות קרקעוטים. זוהי תופעה חמורה שאנחנו מוצאים אותו בכמה שטחים בארץ. לדעתי זוהי המחלה החמורה ביותר של המדינה עשיר, שפזרימים כספים בכמה ציבורות ואנשים מנצלים זאת לרעה אם לטובת המסגרת שלהם או לטובתם הפרטית. נגד זה עלינו להלחם עד כמה שאפשר. אדם שעובד קשה ומצליח בעמלו, כל הכבוד לו. תנועת המושבים יכולה לחתור לשונויון גדול יותר למרות מיכסות המים, הקרקע והייצור. אבל אם קיימת תופעה שנותנים מיכסות שלא במידה שווה, צריך לחקור בדבר. אנחנו איננו יכולים להיהפך ליועדת חקירה, אבל שמענו כאן שאנשים שיכולים להעיד מפתים לדבר.

אני מאחל לכל התנועות הוולונטריות במדינה שיהיו להם מזכירים כמו בחקיקין, ואני מאמין שהוא לא יכול היה להתגבר על הבעיה, לא מפני שאין זה יכולתו, אלא מפני שלא נתנו לו.

שואלים כאן מה זה צובע לבנו? זה צובע לבנו כי הקרקע, המים ואמצעי הייצור שהמושבים מקבלים הם לא של אדם פרטי אלא של המדינה. אם המוסדות אינם יכולים להפעיל את סמכותם, ויש כאלה שמנצלים זאת לרעה, אנחנו צריכים לפעול. מתפקידנו להגן על המצוינות, כי הנוב יכול להגן על עצמו. אנחנו צריכים להיות כרויה לתלונות כאלה, בין אם זה בשנת בחירות או לא בשנת בחירות. אני מאמין לראש המשלה באשר הוא אומר צריך להלחם נגד השחיתות. אולי אין לבנו מספיק כוח לזה, אבל לא צריך לעשות גם את ההיפך מזה.

תנועת המושבים מצדה העשה כל אשר ביכולתה. אם נתגלתה תופעה חולנית כזאת צריך לעקור אותה מהשורש. אם הדברים הם רק טרדניים, יוכיחו זאת על ידי ועדת החקירה, ויטיקו מסקנות. אבל אם אין מספיק מסקנות ובעתונות הופיעה מידת מאמרים על המצב במושבים, וחלק מהחברים מצאו לנכון לארגן הפגנה לפני הכנסת, מסתבר שתנועת המושבים לא הצליחה להתגבר על הבעיות, למרות שאני מבין את הרגישות בנושא זה. אם בכל זאת חברים מצאו לנכון לפנות אלינו ולא ליועדת חקירה, זה לא מקרה. כנראה שהיתה סיבה לינו"ר המועצה לפרוב לבוא לישיבת ועדת הכלכלה של הכנסת. לדעתי הדברים דורשים בידור יסודי כבר בשלב זה.

ע. הדר (הורביץ):

אני מציע לרחות את המסך הכירור לעוד שבועיים. שמענו מפי בחקיקין מה נעשה ומה רוצים לעשות. דיון נוסף שלנו לא יפתור את הבעיות אלא רק יביא לכותרות נוספות בעתונות. אני מאמין שנחקקין יפעל בשני המישורים: יפעיל את ועדת החקירה לגבי פטיש; ואת הנוער הממונה לגבי אשכול. נבקש שבישיבתנו בעוד שבועיים או שלושה שבועות ימסור דו"ח מה נעשה.

חייבת להיות תגובה רצינית מאד למה ששמענו כאן. נחמקין הודה שתנועת המושבים לא יכלה

י. פרנק:

לפעול.

אני אשמח מאד אם תנועת המושבים תפתור את הבעיות בשני המושבים בהם דנו היום. לא אנחנו זימנו את האנשים שבאו לישיבה זו. הם הציגו בפני את הדברים החטרים ומצאתי לנכון להעלות זאת על מדר היום של ועדת הכלכלה. לדעתי עלינו לשמוע את דעת הממונה על המחוז, לגבי הנעשה בסועצה איזורית. את נציגי משרד השיכון לגבי הכנייה ואת נציגי משרד החקלאות לגבי המיכסות.

י. כהן:

אני משוכנע, וגם קודם חשבתי כך, שוועד מסונה כזה הוא טוב לאשכול. בראש הוועדה עומד איש מושב אחר שיש לו סמכויות.

א. נחמקין:

אנחנו יודעים שמיכסות המים והקרקע אינן ניתנות לספטרות, ואותו בחור שעומד בראש הוועד פסק לגבי כמות של פקעות שהוא לא נתן לזרוע אותן, וגם הציג מכום של 4000 ל"י תמורת 8000 קוב מים.

אפרים הצופה:

אני צריך לבדוק את הדברים. דומני שהבחור היה שלושה שבועות במילואים. במידה שנגיע למסקנה שהמבנה הקיים של הוועד אינו עונה על הצרכים נמליץ לשנות את ההרכב.

א. נחמקין:

אני מבקש מוועדת הכלכלה לאפשר לי לטפל בדברים. אבל לא אוכל לעשות כן אם אצטרך שלושה ימים בשבוע לבלות כאן בישיבות.

הי"ר י. הרביץ: לישיבה הבאה תוכל לשלוח נציג שלכם.

נקיים ישיבה בהשתתפותך כאשר יהיה לך מה למסור לוועדה על הטיפול בבעיות בפטיש ונאשכול.

הישיבה ננעלה בשעה 16.15